

Anna Zygiel,

Dominika Niedzbała

Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu

MIGRACJE – EMIGRACJE A IMIGRACJE

Streszczenie (abstrakt): Migracje to jedno z najważniejszych zjawisk kształtujących współczesny świat. Stały się w zglobalizowanym świecie XXI wieku powszechnym zjawiskiem. Nigdy wcześniej nie były tak intensywne. W ostatnich latach również Polacy częściej przeprowadzają się do innej miejscowości czy nawet za granicę. Z drugiej strony, wraz ze wzrostem poziomu życia w naszym kraju, do Polski przyjeżdża coraz więcej obcokrajowców. W niniejszym artykule podejmiemy próbę ukazania, jak migracje zmieniają świat, jakie skutki ze sobą niosą, ale i przed jakimi wyzwaniami stoimy my jako społeczeństwo i świat jako całość w związku z tak dużymi migracjami i przepływem ludności.

Słowa kluczowe: migracje, emigracje, imigracje, czynniki migracji, ruchy migracyjne, kryzys migracyjny

MIGRATIONS - EMIGRATIONS AND IMMIGRATIONS

Abstract: Migration is one of the most important phenomena shaping the modern world. They became a common phenomenon in the globalized world of the 21st century. They've never been so intense before. In recent years, Poles have also moved to another town or even abroad more often. On the other hand, as the standard of living in our country increases, more and more foreigners come to Poland. In this article, we will show how migrations change the world, what effects they bring, but also what challenges we face as a society and the world as a whole in connection with such large migrations and population flows.

Keywords: migrations, emigration, immigration, migration factors, migratory movements, migration crisis

Wstęp

Ludzie przemieszczają się od początku istnienia gatunku homo sapiens. Migracje są **zjawiskiem naturalnym**. Stały się w zglobalizowanym świecie XXI wieku powszechnym zjawiskiem. Nigdy wcześniej nie były tak intensywne. Wiążą się jednak z różnorodnymi problemami, które generują zarówno migrujący, jak i ludność terytorium, na którym osiedlają się przybysze. Zmiany struktury ludności, zarówno na kontynentach, jak i w poszczególnych krajach czy regionach, wynikają nie tylko z przyczyn naturalnych, lecz również są skutkiem wędrówek ich mieszkańców. Zjawisko przemieszczania się dużych grup ludzkich występowało od zarania dziejów. Powody migracji bywają różne, ale w dużej mierze to przyczyny ekonomiczne decydują o tym, że ludzie opuszczają swoje

domy i kierują się do miejsc, w których spodziewają się znaleźć bardziej satysfakcjonującą pracę. Niekiedy spotyka ich zawód, co jednak nie wpływa na decyzję o powrocie do dotychczasowego miejsca zamieszkania. Nie zawsze zresztą jest to możliwe, jak w przypadku mieszkańców ogarniętej wojną Ukrainy¹.

Przyczyny migracji

Najczęściej migracje dzielą się ze względu na kryterium kierunku: **emigracja** (odpływ ludności z danego terytorium) i **imigracja** (napływ ludności na dane terytorium). Imigracja i emigracja są najczęściej rozpatrywane łącznie, ponieważ imigracja jest końcem procesu zwanego emigracją. Istnieją także inne kryteria określania migracji, np. kwestie jej przyczyn lub czasu przebywania na emigracji².

Początkowo imigracja była skutkiem poszukiwania nowych terytoriów do zamieszkania. Już w czasach prehistorycznych ludzie, przechodząc z koczowniczego do osiadłego trybu życia, szukali najlepszych terytoriów do osiedlenia się. W czasach nowożytnych i współczesnych najlepszym przykładem jest kolonizacja Ameryki. W 2006 roku spośród około 336 mln ludzi, żyjących na tym kontynencie, 330 mln stanowili imigranci lub potomkowie imigrantów³.

W wieku XX imigracje to rezultat najpierw sytuacji politycznych (wysiedlenia lub przesiedlenia na tle narodowym, etnicznym i plemiennym), obu wojen, a następnie sytuacji ekonomicznej w państwie, z którego następował odpływ ludności. Za przykład może posłużyć imigracja Żydów do USA z Niemiec i innych krajów europejskich w okresie międzywojennym⁴.

XXI wiek to czas, w którym łączą się niemal wszystkie formy imigracji: ludzie szukają nowych miejsc do życia z powodu panujących w ich ojczyźnie konfliktów zbrojnych (np. w Syrii czy Ukrainie), złej sytuacji ekonomicznej (np. imigracje ludności Afryki do Europy), prześladowań na tle religijnym (np. chrześcijanie z Iraku) lub politycznym (np. Kurdowie z Turcji). Powodem może być też pragnienie zmiany stylu życia (np. Europejczycy osiedlają się w krajach azjatyckich lub afrykańskich, aby prowadzić spokojniejszy niż w Europie tryb życia)⁵.

Analiza przykładowych migracji w oparciu o dane liczbowe

W większości dyskusji na temat migracji punktem wyjścia są często liczby. Zrozumienie skali zmian, pojawiających się trendów i zmian demograficznych związanych z globalnymi przemianami społecznymi i gospodarczymi, takimi jak migracje, pomaga zrozumieć zmieniający się świat, w którym żyjemy i planujemy przyszłość. Według aktualnych glo-

¹ Platforma edukacyjna Ministerstwa Edukacji i Nauki, Problemy z nadmierną imigracją <https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/D1BIUCsEa> [dostęp: 16.05.2022].

² Platforma edukacyjna Ministerstwa Edukacji i Nauki Migracje, <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DX38tEJZB> [dostęp: 16.05.2022].

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

balnych szacunków w **2020** roku na świecie było około **281** milionów międzynarodowych migrantów, co stanowi **3,6** procent światowej populacji⁶.

Liczba międzynarodowych migrantów wzrosła w ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat. Szacuje się, że w 2020 roku osób mieszkających w kraju innym niż ich kraj urodzenia było o 128 mln więcej niż w 1990 roku i ponad trzykrotnie więcej niż w 1970 roku. Zdecydowana większość ludzi nadal mieszka w krajach, w których się urodzili – tylko co 30. to migrant⁷.

Dane długoterminowe wskazują, że migracja międzynarodowa nie jest jednolita na całym świecie, ale jest kształtowana przez czynniki ekonomiczne, geograficzne, demograficzne i inne, skutkujące odrębnymi wzorcami migracji, takimi jak „korytarze” migracyjne tworzone przez wiele lat. Korytarze migracyjne stanowią kumulację ruchów migracyjnych w czasie i obrazują, jak wzorce migracyjne przekształciły się w znaczące populacje urodzone za granicą w określonych krajach docelowych⁸.

We współczesnym świecie najliczniejszym migrującym narodem bez własnego państwa są Kurdowie (40 mln). Rzeczywista liczba Kurdów jest jednak bardzo trudna do ustalenia ze względu na liczne przesiedlenia, migracje czy też politykę niektórych krajów wobec nich. W Turcji po upadku kolejnego powstania kurdyjskiego w 1932 część Kurdów przesiedlono na zachodnie tereny kraju, zabroniono posługiwania się językiem kurdyjskim, zmieniano imiona kurdyjskie na tureckie, zaś użycie słowa „Kurd” lub „kurdyjski” karano wyrokiem sądowym. Kurdów określano jako „Turków Górskich”, zamieszkiwany przez nich region nazywano „Turcją Wschodnią”. Kurdowie stanowią znaczącą mniejszość narodową w Turcji (około 15 mln), w Iranie (do ok. 8 mln) i Iraku (ok 5 mln). Od wieków starają się o utworzenie samodzielnego państwa. Jednak wszystkie kraje zamieszkiwane przez Kurdów, mimo obietnic poczynionych na początku XX wieku, sprzeciwiają się temu. Spora diaspora kurdyjska rozsiana jest po świecie, większe skupiska znajdują się w Niemczech, Francji, Szwecji i USA⁹

Od 24 lutego 2022 roku, w ciągu trzech miesięcy, ponad **3 mln** ukraińskich uchodźców i obywateli państw trzecich przedostało się do Polski w wyniku wojny w Ukrainie. Większość obywateli Ukrainy wyjeżdżających do Polski stanowiły dorosłe kobiety – 50% a 47% stanowiły dzieci (21% chłopców i 26% dziewczynek). Najczęstszym krajem docelowym uchodźców była Polska (41%). Inne kraje przeznaczenia stanowiły Niemcy (13%), Hiszpanię (7%), Włochy (4%) i Czechy (4%). Oczekuje się, że 64 % opuści Polskę w ciągu dwóch dni od przekroczenia granicy. W Polsce najpopularniejszym docelowym województwem (regionem) było: mazowieckie (12%) i pomorskie (9%). Większość migrujących dokonało wyboru ze względu na obecność w miejscu zamieszkania krewnych lub

⁶ IOM *Un Migration* <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/> [dostęp: 16.05.2022].

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Rząd Regionalny Kurdystanu „Przedstawicielstwo w Polsce”, <https://poland.gov.krd/about-kurdistan/the-kurds/?lang=pl> [30.10.2022].

przyjaciół (60%). Większość wskazała, że wrócą na Ukrainę, gdy będzie bezpiecznie (80%)¹⁰.

Stosunek do migracji

Około 10% ludności USA to imigranci w pierwszym pokoleniu, w Australii odsetek ten sięga 25%. W zamożnych krajach Europy Zachodniej, takich jak Niemcy, Francja, Wielka Brytania czy Szwecja, imigranci stanowią 6-8% mieszkańców, z czego spora część przybyła tam nielegalnie. Z tego powodu zarówno społeczeństwa, jak i rządy krajów, które są celem napływu imigrantów, mają do tego zjawiska stosunek ambiwalentny. Z jednej strony są niechętnie przybyszom, m.in. ze względu na ich odrębność kulturową oraz konieczność zapewniania im wsparcia w postaci pomocy socjalnej. Podstawowym czynnikiem niechęci do imigrantów jest obawa przed bezrobociem, a w konsekwencji destabilizacją rynku pracy wywołaną napływem taniej siły roboczej. Z drugiej jednak strony starzejące się społeczeństwa Zachodu potrzebują młodszych, bardziej mobilnych i wykształconych imigrantów.

Ogromne znaczenie dla przodujących potęg gospodarczych ma migracja ludzi wykształconych. Wyjazd wykształconych ludzi to „drenaż mózgow” – zubożenie kraju pochodzenia o osoby o dużym potencjale, których koszty wykształcenia nie zostają zwrócone. Młodzi emigranci rodzą dzieci w nowych krajach, stąd spadek przyrostu naturalnego w kraju macierzystym. Wśród Polek przybyłych do Wielkiej Brytanii po 2004 roku średnia dzietność to 2,13 w porównaniu do 1,3 w Polsce. W Wielkiej Brytanii w 2012 roku co czwarte urodzone dziecko miało matkę z zagranicy¹¹.

Prognozy wskazują, że do roku 2050 pojawi się 143 mln migrantów klimatycznych. Migracje klimatyczne mogą dotknąć głównie Afrykę Subsaharyjską, Amerykę Łacińską i Azję Południową¹².

Podsumowanie

Żyjemy w czasach największych w historii migracji. Możliwość wyboru miejsca do życia i pracy przeradza się w podstawową potrzebę współczesnego człowieka. W przyszłości migranci mogą pochodzić z i zmierzać do innych miejsc niż obecnie. Pomyślna integracja migrantów ze społeczeństwem w kraju przyjmującym jest więc kluczem do zwiększenia możliwości legalnej migracji i maksymalnego wykorzystania wkładu, jaki migracja może wnieść w rozwój danego kraju.

¹⁰ Macierz śledzenia przemieszczeń (DTM), Przesiedlenia Polska – Ukraina – Badanie Przesiedleń i Intencji – 19 marca 2022 r. <https://dtm.iom.int/reports/poland-%E2%80%93-ukraine-displacement-%E2%80%93-displacement-and-intentions-survey-19-march-2022> [dostęp: 19.05.2022].

¹¹ Platforma edukacyjna Ministerstwa Edukacji i Nauki, <https://zpe.gov.pl/a/migracje-na-swiecie/D4X1erTxJ> [dostęp: 19.05.2022].

¹² Serwis Rzeczypospolitej Polskiej Europejska sieć migracyjna, <https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna/prognozy-wskazuja-ze-do-roku-2050-pojawi-sie-143-mln-migrantow-klimatycznych> [dostęp: 19.05.2022].

Bibliografia

1. *IOM Un Migration* <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/> [dostęp: 16.05.2022].
2. Macierz śledzenia przemieszczeń (DTM), Przesiedlenia Polska – Ukraina – Badanie Przesiedleń i Intencji – 19 marca 2022 r. <https://dtm.iom.int/reports/poland-%E2%80%93-ukraine-displacement-%E2%80%93-displacement-and-intentions-survey-19-march-2022> [dostęp: 19.05.2022].
3. Platforma edukacyjna Ministerstwa Edukacji i Nauki <https://zpe.gov.pl/a/migracje-na-swiecie/D4X1erTxJ> [dostęp: 19.05.2022].
4. Platforma edukacyjna Ministerstwa Edukacji i Nauki, Migracje na świecie <https://zpe.gov.pl/a/migracje-na-swiecie/D4X1erTxJ> [dostęp: 19.05.2022].
5. Platforma edukacyjna Ministerstwa Edukacji i Nauki, Problemy z nadmierną imigracją <https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/D1BIUCsEa> [dostęp: 16.05.2022].
6. Rząd Regionalny Kurdystanu, Przedstawicielstwo w Polsce, poland.gov.krd/about-kurdistan/the-kurds/?lang=pl [30.10.2022].
7. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej Europejska sieć migracyjna, <https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna/prognozy-wskazuja-ze-do-roku-2050-pojawi-sie-143-mln-migrantow-klimatycznych> [dostęp: 19.05.2022].

Dane kontaktowe

Anna Zygiel, srobkaanna@gmail.com

Dominika Niedzbała, dominika.niedzballa@gmail.com